

Seuior hic / alios q̄ facis esse reos
Non refert / an sis mediata vel immediata
Causa mali / sola lex ad utrumq; facit.

De benefaciendo inimicis. // Capitulum. xliij

Stultus esuriens est aut ficiens inimicus
Escas offer ei / da potum sicut amicus
Ignis carbones supra caput huic ita pones
Sic fit vt illius mens frigida / sepe calore
Diuino feruens ignescat fectris amore

De duobus preceptis caritatis. // Capitulum. xlv

St geminus legalis amor. // dilectio prima e
Que dominu vehementer amat / cui deinde secunda
Que sociat mortale genus / tamē incipit ante
Posterior numero / sequitur comitata secunda
Que prior est / sic forma docet / nisi diligis n̄quit
Cernere quē potis es fratrem / quē cernere nō est
Nōsis amare deum / concordia nexa calestat
Ergo pati wto dominūq; in p̄tore condat
Fectris amor / gemine sibi sit substantia cause

Explicit liber tertius.

Incipit liber Quartus de ira Diffinitio Ire. Ca. p.

Ha furor breuis est Inuoluens turbine mentem

De iudicio Ire. // Capitulum. ij

Sta tument ira migrescunt sanguine uene
Lumina gorgoneo seuius igne micant

Q̄ in facie perpenditur affectus interior. Ca. iij.

Hu q̄ difficile est / crimen non prode re vultu

In facie legitur hominis secreta w lūtas

Est facies animi lingua secunda sui
Certe difficile est abscondere p̄toris estus
Panditur et clauso sepius ore furor

Henricus

Aurore

Arator

Orator

Quidius

Ier.

Maxim

- Juuenal** Deprendas animi tormenta latentis in egro
 Corpore / deprendas et gaudia / sumit utrumq;
 Inde habitum facies .: docti non errat acumen
 Iudicis / archanū mentis in ore legit
- Otto** **De vicio Ire.** **Capitulum. iij.**
Gaudet permissis et lapsis mens fera scemis
 In scelus omne ruit confundens fasq; nephasq;
- Thobias** Gaudet in afflictos seuire nouerca potestas
 Iusticie / sceletris ita ministra viget
 Hac regnante iacet virtus prescribit honesto
 Impietas / rario desipit / alget honos
- Esopus** **Q**uod miserum sit seruire Iracundiis. **Capitulu. v.**
Nemifere seruire sciat / qui seruit iniquo
 Partecere subiectis nescit iniquus homo
- Alanus** Libertas siquidem populi quem regna coherent
 Libertate perit / cuius seruaueris umbram
 Si quicquid iubeare velis / tot rebus iniquis
 Parumuis victi / venia est hec sola pudoris
 Degenerisq; metus / nil iam potuisse negari
- Guuch.** **De iracundia mulieram** **Capitulu. vi.**
Nulla fere causa est / in qua non femina licem
 Mouerit / et bellum .: amor ammicatio sumis
 Deletur / monstros / quociens facit ira nocentem
 Hunc serum / et rabie iecur intendente / seruntur
 Precipites vt saxa iugis abrupta / quibus mons
 Subtrahitur / cliuq; latus pendente recedit
 Illa ego tulerim / que computat / et scelus ingens
 Sana facit / fame secuta / suiq; pudoris
 Intolecabilius nichil est q̄ femina diues
- Juuenal** Tunc grauis illa viro / tunc orba tygride prior
 Cum simulat gemitus occulti conscia facti

Aut odit pueros / aut ficta pelice plorat
Uteribus semper lacrimis / semperqz paratis
In statione sua / nichil est audacius illis
Deprensit / iram atqz animos a crimine sumunt
Qz iracundi odiosi sint. // Capitulum. vij.

Ovidius

O cetera precipue capit indulgentia mentes
Aspirans odium / seuqz bella mouet
Omnis accipere quia semper uiuit in armis
Et pauidum solitos in peius ire lupos
Ac caret in sidys hominum quia mitis hyrudo est
Quasqz colit turres chaonis ales habet

Qz Ita statim sit reprimenda. // Capitulum. viij.

Octad.

Ita non teneas . animu rege / qui nisi paret
Impat / hunc frenis / hunc tu compeste cathenis
Hec nuqz dæris spaciosum tempus in iram
Hæpe simultates / ira morata facit
Ut fragilis glaciee incertit ira mora
Peruulus ad petra furor elidatur ut ira
Hæpita perant scismata regnet amor
Non interficies . Qui non moderabitur ire
Infantum uolet esse dolor quod suaserit / et mens
Dum penas odio per vim festinat in ulto

Thobias

Octad.

Qz Ita odium generetur // Capitulum. ix.

Auroca.

Ita modum nescit / nam concipit illa furorez
Ac odium generat exstinguens scarris amorem
Nil odio peius fugat omne bonum locus eius
Ita odium generat concordia nutrit amorem

Catho

Qz nobilium sit placabiliter irasci. // Capitulum. x.

Ouidius

Odo quisqz est maior magis est placabilis ire
Et facilis motus mens generosa capit
Venit irasci rex leniter incipit / primum

Seneca

Precipites torquet tardior vsqz dice.

¶ Ira per verba ⁊ lacrimas de rescat. Cap. xi.

Naxim⁹ **N**on intellecti nulla est curatio morbi
Sed magis indusis ignibus antea fremunt

Querul⁹ Decrescit dolor ad gemitus sed clausus habundat
Plus ire quociens clauditur ignis habet

Quidi⁹. Est aliquid fatale malum per verba leuare
Strangulat indusus dolor atqz cor estuat intus
Cogitur ⁊ vires multiplicare suas

¶ Ouidi. Aspera per pressis . est quedam flere voluptas
Expletur lacrimis egeriturqz dolor

Temporis officium est solacia dicere certi

Cum dolor in cursu est et petit eger opem

At cum longa dies sedauit vulnera mentis

Intempesiue qui mouet/illa nouat

¶ De vitandis contētionibus ¶ Capitulum xij

Phobias **Q**uo pacificus / fuge iurgia / vincula pacis
Celico sunt anime papula / corpus alunt

Auroca. Incidit in diros lites qui prouocat iras

Catho. Contra verbosus noli contendere verbis

Sermo datur cunctis animi patientia paucis

Quidi⁹. Iurgia precipue vno simulata cauetō

Et nimium faciles ad fera bella manus

¶ Non sit contendendum cum amico. ¶ Cap. xiiij.

Catho. **N**on item inferre caue cum quo tibi gratia iunxit
Aduersus ne tamen noli contendere verbis

Lis minimis verbis interdum maxima crescit

Oracius Iudus enim genuit trepidum certamen / et iram

Ira treces inimicitias et funebres bellum

Quidi⁹ Este procul lites et amare plia lingue

Venibus est verbis pulcis alendus amor

Quartus

Candida pax homines trux decet ira ferax

Ne quis iratus de re incerta contendat. Cap. xliij

Status de re incerta contendere noli

Cattho

Impedit ira animū ne possit cernere verum.

Non cito sit respondendum. Capituluz. xv.

Aurora.

Di prius auditu respondet / stultus habetur

Si taceat cautus et prudens esse videtur

Consulit astutus sibi / non facit hoc homo brutus

Quaher videntur lites. Capitulū. xvi.

In eodem

Cessent lites illudentem tibi vites

Cattho

Vitis preterite noli maledicta referre

Aurora

Durus atrop / oris sermo parit arma furoris

Itas sustollis si sit responsio mollis

Si sermo lenis si sit responsio mollis

Cordis duriciam socij de pectore tollis

Quaerba pro verbis soleat reddi. Capitulū. xvij.

Esopus

Dulcia pro dulci / pro turpi turpia reddi

Verba solent / odium lingua fidemqz parit

Quercus

Qui dampnat mala fata leuat / qui lenit acerbat

Irritant animos forcia dicta graues

Prudentes non debent attendere vba stultorum

Obilitas fortis risu p̄cipit inertas Ca. xvij

Esopus

Nec stolido debet ledi prudentia risu

Nec stolidus doctum debet adire iocis

Quaerba vporis sunt toleranda. Capitulū. xix

Cattho

Coniugis irate noli tu verba timere

Nam lacrimis struit isidias cum femina plorat

Vporis linguā si fugi est ferre memento

Namqz malū est non velle pati / nec posse tace

Turpe vit a mulier modo iuncti / protinus hostes

Quidius

Non illas lites comprobat vll⁹ homo

Item.

Que quis aliquē in furia positum arguat. Cap. xx.
 Quid dolor in cursu est currenti cede furori
 Difficiles aditus impetus omnis habet
 Parcendum est animo miserabile vulnus habenti
 Mensq; paci durum sustinet egra nichil
 Tempore ducatur longo fortasse cicatrix
 Horrent ad motas vulnere cruda manus
 Desine crede michi vicia irritare tando
 Cucando fieri quedam maiora videmus
 Vulnere / que melius non tetigisse foret
 Hoc^t genus est hominū qđ cum medicabile non sit
 Non contrectari tutius esse puto^f
 Peior ab ammonitu sit status ipse boni
 Vidi ego nuper equū contra sua vincula tenacem
 Ore reluctanti fulminis ire modo
 Consiit / vt primū concessas sensit habenas
 Frenaq; in effusa laxa iacere iuba

Catho.

Amici instanter sint monendi. Capitulum. xxi.

Quid moneas aliquū nec se velit ipse monei
 Si tibi sit carus noli desistere ceptis

Aurora.

Pius prodest docto solū iusti documētū ca. xxij
 Per qđ corripitur / qđ stulto verbera ceptum
 Iustus enim paciens inordentem non reprehendit
 Sed pro nequidē verbis / pia verba reppndit
 Sed cordi reprobo si porrigis vtile verbum
 Hunc tua sepe magis correptio reddit acerbum

Hincius

Ne quis aliū arguat qđ est metipse criminof. c. xxij

Iuvenal

Non alios curat / qui se male negligit egrum
 Omne quod ē summa tendit adesse suum
 Obscenis rubet auditor cui frigida mens est

Edificare domos / laribus conuigere nostris
 Te cum aliud / tuos vicino limine sompnos
 Ut collata daret si ducta / pre tegere armis
 Vapsum / atq; ingenti nutante vulnere eius
 Comuni dare signo sibi et defendier hysce
 Turritus / atq; vna porte rum claue teneti
 Sed iam serpentum maior concordia / pcat
 Cognatis me culis similis fira / quando leoni
 Fortior eripuit vitam leo: quo nemore rinq;
 Expiravit aper maioris dentibus aperi
 Ast homini fer rum letale in caude nifanda
 Prodiuisse parum est / cum castra ac sacula / tanq;
 Assueti coquere et matris ac vomere lass
 Nescirent primi gladios extendere fabri
 Aspiciamus populos quorum non sufficiat ire
 Occidisse aliquē / sed pectora / t rachia / vultum
 Crediderint genus esse tibi / quid diceret ergo
 Vel quo non fugeret si nunc hec mensura videret
 Pythagoras / cunctis animalibus abstinuit qui
 Tamq; homine / et ventri indulsit non omne legumē

// Et serui corripendi sunt atq; domandi. Cap. xxv

Catho.

Seruoꝝ ob culpam cum te dolor verge in itaq;
 Ipse tibi moderare / tuis ut parcere possis

Porzimas

Hos co tam pungas / modo verbis videra iugas

Alexas.

Vltio non bellum est / seruos vbi sceptrā rebelles
 Corripunt / captosq; domant / patriamq; tuentur

Arator.

Stat facti manifesta fides facit esse fidelem
 Exempli mensura sui / tandemq; coactum

Sn. pal.

Pena magistra docet dominū ne respuat vltra
 Fac bene seruorum genus emenda tuncidorum.

// Et non sit exquirenda vltio. // Capitulu. xxvi

Omine in p̄cipiti vicium stat / plurima felix
 Paulatim vicia atq; errores exiit omnes
 Prima docens rectum sapientia / quippe minui
 Semp̄ et infirmi est animi / exiguiq; voluptas
 Flacio continuo sic collige / q; q; vindicta
 Nemo magis gaudet q̄ femina⁺ fraudis amica⁺
 Q; vidicta sit differēda donec q̄escat ira Ca. xxvij

Indictam differ donec per transeat ira
 Quālibet infirmas adiuuat ira manus
 Res aperit q; cā gerit. prius esse negat Arato
 Unda fluens / ignis vrēs / spirabilis aer
 Cū dicit faciēda furor. Cum plurima possis
 Posse modum seruare velis / memor imprime menti
 Quādo nocere potes nolī / satis est nocuisse
 Posse nocere / nichil facias quod postmodo velles
 Non fieri / sed sit mens cauta p̄ambula facti
 Q; post vindictā non sit ira retinēda. Ca. xxij.

Ret meminisse velis odij post reuera. namq;
 Post inimicitias ire meminisse malorum est
 Crimina dant aios⁺ a⁺. multis sera furorē Cena
 Tempat et penis tandem satiata suprenis
 Illaudata feros differt demencia vultus
 Quos viles fugit ira / negat se gratia dignos
 Nobile plus odium q̄ miser ornat amor
 Exhibitis respondet amor quibus i ra negatis
 Et quādoq; iuuat displicuisse prius
 Fecera post iram redēda firmius herent
 Peius vt admissum gratia fracta facit

Smine nō semp̄ habeāt effectū. Capitulū. xxij.
 Ex minus faciunt homines qui magna locūt
 Et quid velle malum quid p̄est grande minari

Iuuenal

Alexās.

Puidius

.: Dares

.: Gāsi

Alexās

.: Catho

.: Dares

Tengn

Sopus.

Otto

6 8

- Cuid vero nocuos iuuat artemptare labores
 Difficile labor est / fluctus euincere nado
 Non semper motis funduntur nubibus ymbres
 Dat mare sepe metus / milla pericla tamē
 Non semper metas fruit in quas mittitur arcus
 Nec quo dirigitur peruenit vsqz lapis
 Non ferit assidue telum quod oiaqz minatur
 Viribus obicere vires non expedit / ymo
 Glandicis poteris exuperare minas
 ¶ **U**t alij faciam⁹ que nobis fieri volum⁹. *Ca. xxx.*
- Thobias** **H**ec alij facies que scis tibi comoda / nulli
 Fac / que facta tibi perniciosa putes
Otto Felix vindicta que victo dona dat hosti
 Hac superent hostes / hac vincant dade tyranni
Quidi⁹. Est etiam miseris pietas et in hoste probatur.
 ¶ **Q**z fm modum culpe pena sit moderanda *Ca. xxxi.*
- Autora.** Vt mensuram culpe / mensura sequatur
 Vene / qui recte iudicat illud agit
Alex⁹ S. In fonti facile est excusandi⁹ reperire
 Verba / tenere modum / misero non est leue / pro se
 Simplicitas iusto noceatqz nocenda fonti
Oracius Nec natura potest iusto fecerit re iniquum
 Diuidat vt bona diuersis / fugienda pretendis
 Nec vincat ratio / tantūdem peccet / idemqz
 Qui teneros caules alieni fregerit orti
 Vt q̄ nocturnus sacra diuum legerit / assit
 Regula peccatisqz penas irrogat equas
 Nec scurite dignū horribili sectere flagello
 ¶ **Q**z ppter violenciam potentū inuente sunt leges.
Quidi⁹. Ne date leges / ne forci⁹ omnia possit *Ca. xxxij.*
 Ceptaqz sunt merita tradita sacra coli

Exultat feritas / armisq; potentium equum est
Etiam duc puxet conseruisse manus
Iura inuenta metu iniusti faceare necesse est
Tempora si fastosq; velis euolucere mundi.

Quod crudeles nullū credant misericordem. *Ca. xxxij*
Desperare solent alios in tempore duro
Esse miserturos alijs huj qui misereri
Non vellent / si fata darent contraria fila
Indementis homo mentis male coiret ex se
Itaq; humane sedeat clemencia menti

Quod liceat vim vi repellere. *Capitulum. xxx.*
Redde me fraus est concessa repellere fraude
Armag; in armatos sumere iure finit
Iure potest ledi licens ut ledat in illum
Vix breuis cepit lesio magna redit

Quod hostis non sit nimis timendus. *Capitulum. xxxv.*
Sepe gerit nimios causa pusilla metus
Ne timeas seu forte timeas / assume timentis
Non animum timidi / quando subit hostia mentis
Sic timor hostes ibi / non incola / disce timere
Si timeas sine teste time mentisq; timorem
Ignoret facies / quia si timor intus ora
Carpit et ematceat animus iocundior hostem
Autem et impugnat / et gaudia suggerit illi
Fuget tua membra dolor / consulcius ergo
Si timor incurret animus simulatio vultum
Erigat / et dipto vultus succurre timori
Vt si mens timeat / facies velud ipsa timeri
Immo magis sperare velis / pudeat q; timētē
Dulgari pallem metu si possibile sit / arcus
Dilatez animus / si corpus debile / mens sit

Oratius

Alexas.

Ovidius

Esopus

Esop⁹

Sanctus

Om̄i trepidi laudant post prelia due recepto
 Dum bene qui fugit caute pugnasse pbatur
 Valiusq; putant pfugit calcaribus vi
 Om̄i gladio tergoq; geri / q̄ pectore factum
 Cominus ardentis quociens capiti timor ensis
 Imminet est alia grauior mors nulla timori
 Vircia si sapiens fugias por / vltimus in stes
 Nil poterit iusta tucius esse fuga
Q̄ viri non debeant nimis dolore de aduersis .

Capitulum . xl.

Ut grauius doleant nō pertinet ad sapientez
 Cum dolor ad dominū p̄nia nulla ferat
 Ponamus nimios gemitus flagrantior equo
 Non debet dolor esse viri nec vulnere maior
 Cui sua vita nocet caueat sibi rumpere vitaz
 Non necesse sed meriti iure quiescat horo
 Hores melior nescire datam q̄ perdere vitam
 Nobilis et . foris animi est contempnere mortez
 Non odisse tamen vitam sed amare virorum est
 Degeneres et quos constat cedere laboris
 Compelluntur ad hoc vt vitam ducere vile
 Quid reputet quid mirum ignauis viuere est
 Contra nichil est / q̄ fortis et ardua virtus
 Vinquat in expertum mouet omnia et omnia temptat
 Gloria maior erit robustis ense p̄ire
 Om̄i corpore fame nulloq; necessitate necari

De paciēcia dei.

Capitulu . xli.

Vita diu differt summi paciēcia regis
 Suspensens equi pondera iudicij
 Et dum plectandis parat demencia factis
 Pat spaciam vt prant cainna / non homines

Beta

Esopus

Iuuenal

Esop?

Herakl9

. Alexd.

Prosp

Percedit
 Cum datur iniusto peccandi oportuna voluptas
 Ut mala mens prave quod cupit efficiat
 Ita est magna dei que multos sic quoque punit
 Ut quibus exultant criminibus peant
 Crescit enim occulte cum longa pena reatu
 Ausibus illicitis si nichil obstiterit

proximas
 Hic licet hic tutus sic felix prava secutus
 Iudicium grauius deus irrogat ausibus huius
 Continuatque grauis clemencia prospera prauis
Parco
 Cumque diu parat tandem. per mit vicio noxas
 Tunc grauior cum corda venit tunc plena timoris
 Cum terrore caret blanda nil seuius ica

Iuuenal
Ouidius
 Ut sit magna tamen certa lenta ira deorum est
 Aspiciunt oculis superi mortalia iustis

Prosp
 De flagello dei et eius valitate. Capitulum .xliij.

Uterque non nunquam castigat corde paterno
 Ne cito consumant/seua flagella reos
 Hic pietate dei terrarum non vacat orbis
 Et nichil est quod nos non trahat ad veniam
 Cum rex saluandis ipsa quoque consultit ira
 Et curat medicus vulnera vulneribus
 Cum deus ex certa peccantes verberat ica
 Ut noxint homines quid mereantur agit
 Nam dum mortalis paguntur tempora carnis
 Auxilium miseris ipsa flagella ferunt
 Et vindicta brevis sic noxia crimina finit
Tobias
 Ne sine fine habeat debita pena reos
 Hic famulos temptat deus ut patientia prestat
 Exemplum/quasi sol collatiale iubar
 Quod fornax auro/que seruo lima/flagellum
 Messibus/est iustie asperitatis onus

Quartus

Qui modo torquetur nescit q̄ magna lucretur
Alia fortune fortes examinat / aurum
In fornace / fides anxietate nitet
Videt in aduersis virtus / non mergit honestum
Propositum / mense prosperitatis hyeme
Nominis passa dei redolet tribulatio / pascat
Passio / delectat lesio / pena sapit.

De flagello dei patienter tolerando. Capitulum. xliij

Lenter ex merito quicq̄ patiare ferendum est
Que venit in digne pena dolenda venit

Spera cotidie domini suffragia / spera
In domino / dominū dilige / sanus eris
Est pietas pregrata dei. regniqz voluptas
Eterno pro rege pati. predulce flagellum
Dirga decens / vulnus vtile suaue iugum

Verba pij patris sunt vetera grati / medetur
Vulnere / verberibus mulcet amore domat
Elixir / recoquit figulus sua vasa / flagellat
Quas recipit medico vulnere pastor oues

Cum furit atqz fecit deus / olim Parcere querit
Aspera mellificat / sola est que conterit hostem
Virtutesqz regit patientia / sola triumphis
Militat innocuis !. gaudet patientia duris

Nam virtus vidua est / quā non patientia firmat
Maxima enim morum est semp patientia custos
Inter spem curamqz timorem / et iras

Omne crede diem tibi diluxisse supremum
Scata superveniet que non sperabitur hora
Nam non certanti nulla est speranda corona
Palmā quā capitur / gloria finis habet.

Exphat liber quartus. !.

Ormas
Thobias

Quidi9.

Thobias

! Arator
! Thobi

Ormas
Thobias

! Vuca.
Pudē9

Ormas

Prosp